

УДК 657:331.102.344

Л.В. Городянська, к. е. н. ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

КРИТЕРІАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАННЯ В ОБЛІКУ ВІДТВОРЮВАНИХ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ РЕСУРСІВ

В статті з'ясовано, що за економічною сутністю відтворювані інтелектуальні ресурси тотожні нематеріальним активам та взаємозалежні від інтелектуального капіталу підприємства. Вирішенню питань методичного забезпечення обліку відтворюваних інтелектуальних ресурсів сприятиме визначення економічної сутності запропонованих критеріїв.

Ключові слова: *відтворювані інтелектуальні ресурси, нематеріальні активи, відтворення, інтелектуальний капітал, критерії.*

Розвиток України як і всього інформаційного суспільства в XXI столітті обумовлений інтелектуалізацією праці, формуванням нової економіки, орієнтованою на знання, інтелект нації та зростання якості відтворюваних інтелектуальних ресурсів. Відмінними рисами вітчизняної економіки є зростання ролі інтелектуальних ресурсів, які є визначальними факторами виробництва інноваційних технологій та джерелом добробуту і якості життя населення. Формування таких ресурсів у господарській системі підприємства пов'язано з суспільно-економічними умовами функціонування держави.

Нових якостей інтелектуальні ресурси набувають в процесі відтворення, що сприятиме зростанню інтелектуального капіталу та гудвілу підприємства. Фінансуватися він може за рахунок внутрішніх джерел, таких як амортизація.

Пошуку шляхів вирішення проблеми визначення та оцінки інтелектуального капіталу і ресурсів підприємства присвятили роботи такі економісти, як І.А. Бігдан, С.Ф. Голов, І.Д. Лазаришина, А.М. Колот, Л.В. Нападовська, Г. Уманців та інші. Так, А.М. Колот підкреслює стратегічне значення економічного ресурсу та визначає його як сукупність і комбінацію інформації, знань, інтелекту, інновацій [1, с. 32].

У сучасній економічній літературі ще й досі немає єдиного трактування категорії «інтелектуальні ресурси» та не розкрито критерії визнання їх в обліку. Наприклад, автори І.А. Бігдан, С.Г. Кравченко ототожнюють інтелектуальні ресурси з інтелектуальним капіталом підприємства та вважають їх взаємозалежними категоріями. Зокрема, автори визначають, що «інтелектуальні ресурси створюють інтелектуальний капітал» [2, с. 87].

Автори Л.М. Котенко, Т.В. Польова запропонували розрізняти місце і інтелектуальних ресурсів і нематеріальних активів у діяльності підприємств та відносити до нематеріальних ресурсів сукупність об'єктів інтелектуальної власності, які включають об'єкти промислової власності [3, с. 128-129].

Варто зазначити, що об'єкти інтелектуальної власності складають лише частку нематеріальних активів, а до інтелектуальних ресурсів належать усі нематеріальні активи підприємства, бухгалтерський облік яких в Україні регулюється П(С)БО 8 «Нематеріальні активи».

Дискусійними залишаються питання методичного забезпечення факту визнання в обліку відтворюваних інтелектуальних ресурсів з метою оцінювання на практиці інноваційного потенціалу підприємства та зіставлення його з потенціалом інших підприємств галузі.

Метою статті є формування критеріальних підходів до визнання в обліку відтворюваних інтелектуальних ресурсів, які забезпечують керівництво інформацією для їх своєчасного відтворення та економного витрачання.

Варто зазначити, що бухгалтерський облік — це система вимірювання, обробки і передачі фінансової інформації про господарську діяльність підприємств. Створення інформаційної обліково-аналітичної системи, яка дозволить обробляти дані про економічні ресурси, що здатні до відтворення, є важливим для оптимального управління будь-яким підприємством.

Відтворювані економічні ресурси складають групи необоротних матеріальних ресурсів (основних засобів та інших необоротних активів) та нематеріальних ресурсів, які є об'єктами амортизації. Пропонується сформулювати такі критеріальні підходи до визнання в обліку відтворюваних матеріальних та інтелектуальних ресурсів: ідентифікація об'єктів обліку; достовірно визначена вартісна оцінка необоротного активу; отримання підприємством економічної вигоди від їх використання у господарській діяльності.

Сутність терміну «ідентифікація» автор (В.М. Диба) пропонує розглядати як можливість відокремлення об'єкту нематеріального активу від підприємства [4, с. 151].

Неможливо погодитися з наведеним автором визначенням ідентифікації. Огляд економічної літератури [5, с. 132; 6, с. 268] та проведене дослідження дозволило з'ясувати економічну сутність категорії «ідентифікація». Ідентифікація — це визнання тотожності, встановлення подібності об'єктів за сукупністю загальних або приватних ознак або встановлення відповідності реального об'єкта, товару, поданій на нього документації.

Критерій визнання ідентифікованого об'єкту відтворюваних інтелектуальних ресурсів в обліку вимагає документального підтвердження йому подібних зі зразком загальних ознак. На практиці сукупність однотипних

за призначенням та умовами використання об'єктів нематеріальних активів згідно з п. 5 П(С)БО 8 розподіляють за шістьма групами, чотири з яких створюють інтелектуальну власність підприємства. Інтелектуальна власність є ваговою складовою інтелектуального капіталу і гудвілу підприємства.

Критерій визнання в обліку відтворюваних інтелектуальних ресурсів за достовірно визначеною вартісною оцінкою активу також вимагає документального підтвердження. Наприклад, вартість придбаного об'єкта права інтелектуальної власності згідно з наказом Міністерства фінансів України від 22 листопада 2004 р. № 732 необхідно підтвердити актом оцінки.

Оцінка — це процес дослідження всієї системи прийняття управлінських рішень на підставі облікової інформації з метою її поліпшення [7, с. 14].

Процедура вартісної оцінки відтворюваних інтелектуальних ресурсів потребує методичного забезпечення. Проведення оцінки дозволяє відобразити реальну вартість об'єктів у балансі підприємства.

Критерій визнання в обліку інтелектуальних ресурсів, здатних до відтворення визначається терміном отримання економічної вигоди від їх використання у господарській діяльності підприємства. До нематеріальних активів з невизначеним терміном корисного використання відповідно до пп. 1.3.2. наказу Міністерства фінансів України від 08 липня 2008 р. № 901 належать об'єкти, які не підлягають амортизації завдяки неможливості визначити на підприємстві термін їх використання, протягом якого очікується збільшення грошових коштів.

Керівництву важливо володіти інформацією про зміцнення інноваційного потенціалу підприємства та зростання частки його власного капіталу завдяки використанню у виробничій діяльності інтелектуального потенціалу персоналу, здатного створювати нове знання. Зростання інтелектуального потенціалу відбувається завдяки використанню матеріальних, трудових та нематеріальних ресурсів, сукупність яких сприятиме процесу розширеного відтворення. Відтворення інтелектуальних ресурсів, які є результатом праці людей, сприятиме підвищенню кваліфікації трудових ресурсів, накопиченню прогресивних технологій, зростанню якості знань та конкурентоспроможності виготовленої продукції (робіт, послуг).

Результати діяльності людей щодо створення ними якісно нового продукту або технології, які можна реалізувати на ринку, є інновацією. Тобто, додаткова вартість, створена в процесі праці за рахунок інтелектуального потенціалу підприємства (трудова ресурсів), є за економічною суттю інтелектуальним капіталом.

Здійснення вартісної оцінки відтворюваних інтелектуальних ресурсів сприятиме визначенню на практиці інноваційного потенціалу підприємства за

результатами їх використання на підприємстві.

З'ясовано, що відтворювані інтелектуальні ресурси — тотожні нематеріальним активам та взаємозалежні від інтелектуального капіталу підприємства. Для вирішення питання методичного забезпечення обліку відтворюваних інтелектуальних ресурсів на підприємстві розкрито економічну сутність критеріїв їх облікового визнання.

Інноваційний розвиток потребує оцінювання інтелектуального потенціалу підприємств та визначення оптимальної сукупності відтворюваних економічних ресурсів, необхідних для здійснення господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Колот А.М. Інноваційна праця та інтелектуальний капітал як провідні чинники розвитку та підвищення якості освітньої діяльності // Досвід організації та активізації навчального процесу на основі впровадження інноваційних технологій. Зб. матеріалів наук.-метод. конференції 5-8 лютого 2008 р. — У 2 т. — Т.1. — К.: КНЕУ. — 2008. — С. 29-42.
2. Бігдан І.А., Кравченко С.Г. Про співвідношення понять «економічна сутність» та «облікове визнання» інтелектуального капіталу // Облік інтелектуального капіталу: сучасний стан і перспективи розвитку. Збір. наук. праць. — Харків: ХІБМ, 2008. — С. 80-88.
3. Котенко Л.М., Польова Т.В. Деякі аспекти обліку нематеріальних активів за сучасних економічних умов // Облік інтелектуального капіталу: сучасний стан і перспективи розвитку. Збір. наук. праць. — Харків: ХІБМ, 2008. — С. 128-137.
4. Диба В.М. Облік та аналіз необоротних активів: Монографія. — К.: КНЕУ, 2008. — 288 с.
5. Сучасний словник-мінімум іншомовних слів: близько 6 тис. слів. — К.: Довіра, 1999. — 367 с. (Словники України).
6. Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І. Економічний енциклопедичний словник: У 2 т. Т.1 / За ред. С.В. Мочерного. — Львів: Світ, 2005. — 616 с.
7. Нидлз Б., Андерсон Х., Колдуэлл Д. Принципи бухгалтерського учета: Пер. з англ. / Под ред. Я.В.Соколова. — 2-е изд., стереотип — М.: Финансы и статистика, 1997. — 496 с.: ил. — (Серия по бухгалтерскому учету и аудиту).

Annotation. In the article it is found out, that after economic essence the reproduced intellectual resources identical to the immaterial as sets and interdependent from an intellectual capital enterprises. In the decision of questions of the methodical providing of accounting of the reproduced intellectual resources will

be furthered determination of economic essence of the offered criteria.

Key words: reproduced intellectual resources, immaterial assets, reproduce, intellectual capital, criteria.

УДК 336.741.236.1

Андрейцева І.А., к.е.н., доцент КПНУ імені Івана Огієнка

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ФОРМИ 3 «ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ»

Досліджується методика складання Звіту про рух грошових коштів. Автор здійснила аналіз існуючої методики формування показників Звіту й запропонувала напрями її удосконалення.

Ключові слова: оборотні активи, звіт про рух грошових коштів, прямий метод, непрямий метод, грошові потоки.

За сучасних умов господарювання особливої актуальності набуває організація обліку оборотних активів і відображення їх у формі 3 фінансової звітності «Звіт про рух грошових коштів», оскільки вони відіграють важливе місце в діяльності суб'єкта господарювання.

У зарубіжній і вітчизняній літературі приділяється значна увага обліку оборотних активів підприємств, їх правильній оцінці, яка впливає на результати діяльності підприємства. Ці питання розглядалися у працях таких учених: Л. Берсталіна, Е. Бріттона, Ф. Бутинця, В.Ф. Бреда, К. Ватерсона, С. Голова, О. Кобилянської, В. Швеця та інших.

З огляду на розглянуте, проведемо дослідження методики відображення оборотних активів у фінансовій звітності, а саме у формі 3 фінансової звітності «Звіт про рух грошових коштів», для забезпечення контролю за збереженням і використанням оборотних активів, формуванням витрат і фінансових результатів, прийняття обґрунтованих управлінських рішень керівництвом підприємства.

Автори численних наукових статей вважають, що запровадження Звіту про рух грошових коштів дуже важливе на даний момент завдяки можливості простеження використання грошових коштів на підприємстві, проведення комплексного аналізу грошових потоків та управління ними. На нашу думку, запровадження згаданої форми звітності в практику українського обліку відбулось без ознайомлення з різними часто діалектично протилежними концепціями. Про це свідчить той факт, що ні для підприємств, ні для